

Social Work & Education

© SW&E, 2018

Oksana Pryshlyak,
*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor
Department of Foreign Languages
Ternopil Volodymyr Hnatyuk
National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
pryshlyak_o@yahoo.com*

Оксана Пришляк,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
м.Тернопіль, Україна*

УДК 371.134.

Article history:*Received:* January, 2016*1st Revision:* March, 2016*Accepted:* May, 2016

Pryshlyak, O. (2018). Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: системно-синергетичний підхід, *Social Work and Education*, Vol. 3, No. 1., pp. 46-55.

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ: СИСТЕМНО- СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито особливості застосування системного та синергетичного підходів до формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Розкрито підходи різних науковців до розуміння сутності системного підходу. Окреслено цілі системного підходу: розробка концептуальних (формальних та змістових) засобів відтворення об'єктів дослідження як систем; побудова узагальнених моделей систем та моделей різних класів і властивостей систем; дослідження методологічних засад різноманітних теорій систем. Зазначено, що системний підхід вимагає розглядати професійну підготовку і формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій як єдину багатовимірну систему, що характеризується ієрархічною узгодженістю всіх елементів, органічним поєднанням внутрішніх і зовнішніх зв'язків, цілісністю, спроможністю до гнучкого реагування на зміни в освітньому процесі. Розкрито сутність синергетичного підходу, який ґрунтується на домінуванні в освітній діяльності самовиховання, самоорганізації, самоуправління і полягає в стимулюванні чи спонукальному впливі на суб'єкт з метою його саморозкриття та самовдосконалення, самоактуалізації в процесі співпраці з іншими людьми і з самим собою. Зазначено визначальну роль фахівця соціономічних професій при формуванні власної міжкультурної компетентності, оскільки його власна позиція передбачає готовність до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення відповідно до вимог професійної діяльності та специфіки навколишнього середовища. Сформульоване твердження про те, що ефективність формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери можливе лише на підставі діалектичного поєднання системного і синергетичного підходів, застосування інтегрованої системно-синергетичної методології.

Ключові слова: фахівці соціономічних професій, професійна підготовка, методологія професійної підготовки, полікультурність, компетенція, компетентність, міжкультурна компетентність, системний підхід, синергетичний підхід.

Вступ

В умовах інтенсифікації та ускладнення соціальних взаємозв'язків, зумовлених глобалізацією та технічним прогресом, особливо зростає роль фахівців соціономічних професій, які покликані вирішувати професійні завдання, пов'язані з соціальними стосунками, зміст яких зосереджено на їх розвитку, регуляції, дослідженні соціальних закономірностей і тенденцій, збереженні, трансформації історично визначених і прийнятих у суспільстві форм культури й традицій на всіх рівнях соціальної взаємодії (Буркова, 2010, с. 72). Сучасний соціум, який є диверсифікованим і полікультурним, висуває нові вимоги до професійної компетентності фахівців соціономічних професій, важливою компонентою якої стає міжкультурна компетентність як відкритість до пізнання іншої культури і сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей; психологічна готовність до виконання професійних завдань і функцій у міжкультурному середовищі; знання, розуміння і сприйняття особливостей поведінки, звичаїв і традицій представників інших культур; здатність компетентного виконання професійної діяльності з врахуванням особливостей клієнтів і співробітників як представників інших культур.

Міждисциплінарний характер дослідження особливостей формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій визначає різноманітність методологічних підходів, які можуть використовуватись для комплексного аналізу проблеми наукової розвідки. У контексті дослідження проблеми формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій провідними є гуманістична освітня, культурологічна і компетентнісна парадигми, котрі в сучасних умовах полікультурності суспільства відіграють інтегруючу, системотвірну роль, визначаючи тим самим основу системного бачення досліджуваного процесу. Утілення означених парадигм є життєво важливим в умовах сьогодення, оскільки інтенсифікація процесу формування полікультурності буття і життєдіяльності сучасної людини в цілому і її професійної діяльності, зокрема, вимагає нових підходів до осмислення місії і технології здійснення професійної підготовки фахівців переважної більшості спеціальностей. Реалізація зазначених парадигм здійснюється завдяки творчому і зваженому застосуванню взаємопов'язаних методологічних підходів (системного, культурологічного, аксіологічного, акмеологічного, особистісно-суб'єктного, діяльнісного, компетентнісного, синергетичного, соціально-психологічного і полікультурного), які у своїй сукупності сприяють забезпеченню цілісності процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.

Враховуючи завдання, які поставлені в сучасних умовах перед вітчизняною системою професійної освіти, з огляду на необхідність її модернізації та адаптації до вимог часу та суспільства, особливої уваги до осмислення процесу формування професійної компетентності фахівців соціономічних професій в умовах полікультурності заслуговують системний та синергетичний підходи.

Концептуальні засади системного підходу обґрунтовані у наукових працях А. Авер'янова, В. Докучаєвої, І. Дудника, В. Загорського, М. Лесечко, А. Лігоцького, О. Моревої, А. Уймова та інших. Синергетичний підхід в освіті є предметом наукових розвідок О. Білої, В. Василькової, М. Кагана, С. Капиці, В. Кременя, С. Курдюмова, Г. Малинецького, Г. Ніколаса.

Різні аспекти застосування системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери розкрито у дослідженнях І. Зимньої, О. Карпенко, Н. Олексюк, Л. Петришин, Г. Слезанської та інших.

Мета статті: з'ясувати особливості застосування системного та синергетичного підходів до формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.

Загально визнаним є той факт, що власне системний підхід виступає фундаментальною методологічною основою побудови системи формування професійної компетентності фахівців соціономічних професій. Його застосування має вирішальне значення у підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності в полікультурному середовищі.

У ХХ ст. системний підхід було визнано одним із провідних у науковому пізнанні. Передумовою для застосування системного підходу в науковій практиці став, насамперед, перехід до нового типу наукових завдань, пріоритетним серед яких стає вирішення проблем організації та функціонування складних об'єктів; наука починає оперувати системами, межі та склад яких не завжди є очевидними і вимагають спеціального дослідження. У другій половині ХХ ст. такого ж типу завдання ставляться і у соціальній та освітній практиці. У цьому контексті системний підхід постає важливим етапом у розвитку методів пізнання та дослідження, способів опису та розкриття сутності об'єктів наукового аналізу (Лесечко, 2002).

На думку М. Сетрова системний підхід спочатку знайшов відображення в понятті цілого (цілісності), яке згодом було розвинуто й конкретизоване в поняттях системи й організації. Дослідник зазначає, що поняття «система» є «давно експліковане поняттям організації, і саме на шляху дослідження організації систем можливий подальший розвиток системного (й, відповідно, цілісного) підходу» (Сетров, 1972, с. 110).

Згідно з визначенням Р. Акоффа (R.L. Ackoff) та Ф. Емері (F.E. Emery) системою є «множина взаємопов'язаних елементів, кожний з яких пов'язаний прямо чи опосередковано з кожним іншим елементом» (Ackoff, 1972, с. 27). ... «Елементи системи утворюють цілком зв'язану множину, яку неможливо розкласти на незв'язані підмножини» (Там само)... Таким чином, незважаючи на те, що система може бути частиною більшої системи, її не можна розкласти на незалежні підсистеми» (Ackoff, 1972, с. 27).

Методологічна специфіка системного підходу полягає в тому, що метою дослідження є вивчення закономірностей і механізмів утворення цілісного об'єкта з окремих складових. При цьому особлива увага акцентується на різноманітті внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи, на процесі (процедурі) об'єднання основних понять у єдину теоретичну картину, що дає змогу виявити

сутність цілісної системи. Попри це системний підхід не має єдиного визначення, оскільки трактується надто широко і неоднозначно. У науковій літературі зустрічаємо різноманітні трактування системного підходу як: вивчення сукупності сутностей та відношень об'єкта (А.Д. Холл (A.D. Hall), Р. Фейджин (R.E. Fagen) (Hall, 1956); засіб дослідження і розробки об'єктів, які є істинною, а не формальною системою (С. Оптнер (Optner, 1965); узагальнене, конкретно-наукове розкриття методологічних принципів, понять і методів системних досліджень, своєрідна форма історичного усвідомлення загальних особливостей методології дослідження систем, яка передбачає необхідність подальшого спеціального теоретичного аналізу його понять та методів (Садовський, 1978); значні можливості для одержання різноманітних оцінок та суджень, що передбачають пошук різних варіантів вирішення поставленого завдання з подальшим вибором найбільш оптимального (Дж. Бурчфільд (J. Burchfield) (Лесечко, 2002).

Усталеним та поширеним у науковій теорії є розуміння системного підходу, запропоноване І. Блумбергом та Е. Юдінім, як напряму філософії та методології науки, специфічно-наукового знання і соціальної практики, в основі якого лежить дослідження об'єкта як системи. Особливість системного підходу, на думку дослідників, полягає в тому, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності як самого об'єкта так і механізмів, які забезпечують цю цілісність, виявляючи різноманіття типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдине теоретичне бачення (Блауберг, Садовський, Юдин, 1978).

Ми поділяємо наукову позицію дослідників В. Докучаєвої (2007), Л. Лігоцького (1997), О. Моревої (2006) стосовно того, що основними цілями системного підходу є: а) розробка концептуальних (формальних та змістових) засобів відтворення об'єктів дослідження як систем; б) побудова узагальнених моделей систем та моделей різних класів і властивостей систем; в) дослідження методологічних засад різноманітних теорій систем.

В основу системного підходу покладені принципи цілісності, складності, множинності, ієрархічності побудови, структуризації й історизму.

Системний підхід в освіті передбачає визначення об'єкта педагогічного дослідження як системи; виокремлення складових елементів цієї системи, вивчення особливостей кожного елемента, виявлення та аналіз зв'язків та відношень між елементами системи, визначення основних принципів оптимальної організації системи, вивчення оптимальних методів організації освітньої системи, що забезпечують її розвиток, трактування системи як такої, що розвивається, й окреслення найбільш оптимального напряму її розвитку. Найбільш суттєвим результатом застосування системного підходу є те, що будь-яка дія не може аналізуватися окремо від іншої, а кожне рішення є важливим для створення і функціонування системи.

Важливою частиною філософського обґрунтування системного підходу є принцип системності, згідно з яким всі предмети і явища світу представляють собою систему того чи іншого ступеня цілості та складності. За своїм статусом принцип системності аналогічний іншим філософським універсальним принципам (каузальності, розвитку тощо) і часто в науковому та філософському

пізнанні використовується у неочевидній, імпліцитній формі. Принцип системності використовувався в тій чи іншій формі упродовж усієї історії розвитку людського пізнання, насамперед у системно-орієнтованих наукових і філософських концепціях. У ХХ ст. на його основі будувалися філософські обґрунтування тектології, загальної теорії систем, кібернетики, системного аналізу, синергетики та інших системних теорій.

Аналізуючи сутність принципу системності, А. Авер'янов стверджує, що він є обов'язковою методологічною умовою, вимогою будь-якого дослідження й практики. Учений також вважає, що суть цього принципу полягає у розгляді суб'єкта діяльності (колективу викладачів і студентів) як системи, тобто як певної множини активно взаємодіючих елементів; визначенні структури, складу й організації частин системи; виявленні особливостей зв'язків між ними та їхнього впливу на її функціонування; виявленні взаємодій внутрішніх і зовнішніх елементів системи, виділення з них головних; аналізі функцій системи та механізму її реалізації; визначенні на цій основі перспектив і закономірностей саморозвитку систем (Аверьянов, 1985).

Основною метою використання системного підходу у проблемному полі нашого дослідження є осмислення і обґрунтування системи формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій, результатом чого має стати формування фахівця, здатного компетентно виконувати професійну діяльність у полікультурному середовищі. Системний підхід вимагає розглядати проблему формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій не ізольовано, а в єдності з навколишнім середовищем, яке почасти є полікультурним, пізнавати сутність кожного зв'язку та окремого елемента, проводити асоціації між загальними та окремими цілями професійної підготовки.

Таким чином, системний підхід дозволяє зорієнтувати дослідницьку увагу на розкриття цілісності процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій; виявлення в ньому взаємопов'язаних елементів; розглядати професійну підготовку і формування міжкультурної компетентності як єдину багатовимірну систему, що характеризується ієрархічною узгодженістю всіх елементів, органічним поєднанням внутрішніх і зовнішніх зв'язків, цілісністю, спроможністю до гнучкого реагування на зміни в освітньому процесі.

У площині дослідження методологічних підходів формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічних професій особливий інтерес становить модель їх професійної підготовки, що заснована на принципах синергетики, яка, на думку Г. Хакена (H. Haken), є сукупним ефектом взаємодії великої кількості підсистем, що ведуть до утворення стійких структур і самоорганізації в складних системах (Haken, 1983, с. 9). Синергетичний підхід дозволяє розглядати кожного суб'єкта педагогічного процесу (студент, педагог) як підсистему, які саморозвиваються, здійснюючи перехід від розвитку до саморозвитку.

Синергетична модель освіти впливає з відкритості світу, процесів пізнання, навчання і виховання людини і є «відкритою» за характером. Можна

стверджувати, що системно-синергетичний підхід є найбільш досконалим механізмом в процесі розв'язання проблеми створення відкритої соціально-педагогічної системи, при цьому об'єктом системного аналізу мають стати всі можливі суб'єкти соціалізуючих і виховних впливів. Розгляд процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій з позицій системного та синергетичного підходів передбачає його реалізацію саме у відкритій освітньо-виховній системі. В. Кремінь (2013, с. 10) та О. Морева (2006, с. 52) зазначають, що відкриті освітні системи характеризуються нелінійністю, суб'єктністю, незавершеністю, різноманітністю, толерантністю, нестійкістю, нерівноваженістю. Внутрішні елементи цих систем час від часу флюктурують і тому потрібні певні зусилля, щоб підтримувати їхню стабільність. У відкритих системах йде постійний процес самоорганізації та корекції, вони сприйнятливі для інновацій, що робить їхній вплив ефективним та актуальним.

М. Киященко зауважує, що аналізуючи проблеми розвитку сучасних освітніх систем, варто звернути увагу на те, що соціум «розвивається на обширному і добре освоєному просторі комунікацій взагалі між людьми, але особливого в просторі спілкування учителя й учня, вихователя і вихованця, особливо індивіда, який навчається, як рівноправного і рівноцінного суб'єкта комунікативного процесу, що завжди відбувається як на культурному просторі кожного етносу, соціуму і держави, так і на культурному просторі всього людства, який формується в процесі інтеграції культур та освітніх систем, котрі існують у них» (Киященко, 2007). Дослідник акцентує увагу на тому, що культурологічна складова підготовки фахівця є невід'ємним елементом системи підготовки фахівців в сучасних умовах.

Синергетичний підхід ґрунтується на домінуванні в освітній діяльності самовиховання, самоорганізації, самоуправління і полягає в стимулюванні чи спонукальному впливі на суб'єкт з метою його саморозкриття та самовдосконалення, самоактуалізації в процесі співпраці з іншими людьми і з самим собою. При такому підході роль самої особистості майбутнього фахівця соціономічних професій при формуванні власної міжкультурної компетентності є визначальною, оскільки передбачає готовність до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення відповідно до вимог професійної діяльності та специфіки навколишнього середовища.

Значення синергетичного підходу, який розкриває вплив випадковостей колективної та індивідуальної взаємодії студентів, як основу міжкультурних зв'язків, важко переоцінити. Зазначений підхід дозволяє виявити закономірності розвитку педагогічних систем, їхню постійну мінливість і нестабільність. Для них характерною є біфуркаційність, нелінійність, здатність до самоорганізації на підставі синергетичної взаємодії всіх складових системи. Ми поділяємо наукову позицію О. Білої стосовно того, що «результативність підготовки студентів залежить від синергетичного ефекту мобілізаційних чинників: педагогічного впливу викладацького складу закладу вищої освіти; впливу засобів масової комунікації..., належності студентів до молодіжних організацій ...; конструктивної активності студентів через виникнення непередбачуваних

життєвих обставин приватного характеру; прояв конструктивної активності студента внаслідок виявленої в нього громадянської позиції тощо» (Біла, 2014, с.21).

Використання синергетичного підходу передбачає, що професійна підготовка майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах закладів вищої освіти має вийти за рамки традиційної загальноприйнятої моделі, коли викладач визначає освітню траєкторію розвитку студентів. Технології реалізації синергетичного підходу ґрунтуються на процесі самоуправління, коли вплив викладача резонує з вибором студентом траєкторії професійно-особистісного розвитку. При використанні синергетичного підходу змінюється роль як викладача, так і студента. Викладач управляє процесом професійного формування, але робить це без чіткої вказівки на необхідність вибору певного алгоритму дій, а шляхом окреслення певних завдань, створення проблеми чи резонансних ситуацій, що змушують студентів проявляти ініціативу, діяти самостійно та незалежно. Таким чином, реалізується важливий принцип синергетичного підходу – принцип взаємодії та взаємопідтримки.

Необхідність застосування синергетичного підходу у процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій вважаємо доцільним також у зв'язку із такими міркуваннями. Неможливо передбачити вплив усіх чинників на процес формування такого складного феномена як міжкультурна компетентність майбутніх фахівців соціономічної сфери. Насамперед це вплив позанавчальних чинників (контакти із позаузівським оточенням, наявність довузівських ціннісних орієнтацій особистості, зокрема відношень до глобалізаційних і міграційних процесів, до міжнаціональних стосунків тощо. Залучення студентів до волонтерської діяльності у міжнаціональному середовищі, участь у проектах полікультурного спрямування, навчальна практика (контакти з представниками різних етнокультурних груп) – все це за законами синергетики має позитивно впливати на процес формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.

Узагальнюючи вищезазначене, зауважимо, що процес формування міжкультурної компетентності фахівця соціономічної професії представляє собою найбільш складний тип динамічної системи внаслідок взаємодії трьох чинників: природного, культурного і соціального, і що результативності формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сприяє застосування інтегрованої системно-синергетичної методології, що дозволяє говорити про виникнення нових якостей функціонування системи підготовки фахівців, готових до роботи у полікультурному середовищі.

Висновки

Таким чином, опора на системний і синергетичний підходи у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій і формування їх міжкультурної компетентності зумовлена міркуваннями, що власне концептуальна єдність системного та синергетичного підходів проявляється у їх зорієнтованості на відкритий освітній простір. Процес

професійної підготовки фахівців соціономічних професій доцільно трактувати і сприймати як відкриту освітньо-виховну систему, сприйнятливую до змінних соціокультурних умов у суспільстві та їх віддзеркалення у змісті та технологіях освіти. Можемо стверджувати, що творче поєднання системного і синергетичного підходів дозволяє осмислити системне бачення процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій, її поступальний розвиток за рахунок взаємопідсилювального ефекту всіх її складових. Гармонійне поєднання компонентів системи (концептуально-аналітичного, прогностично-проектувального, змістового, технологічно-процесуального і моніторингово-коригувального) запускає внутрішній механізм самоорганізації через знаходження точок резонансу та їхнього впливу на активізацію внутрішнього потенціалу системи формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Отже, системний і синергетичний підходи, їх творче поєднання з іншими підходами слугує методологічною основою для побудови системи формування міжкультурної компетентності фахівців соціономічної сфери.

Література

Аверьянов А.Н. Системное познание мира: методологические проблемы / А.Н. Аверьянов. – М.: Политиздат, 1985. – 263 с.

Біла О.О. Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до проектування професійної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Олена Олександрівна Біла. – Вінниця, 2014. – 44 с.

Блауберг И.В., Садовский В.Н., Юдин Э.Г. Философский принцип системности и системный подход / И. В. Блауберг, В. Н. Садовский, Э. Г. Юдин // Вопросы философии. – 1978. – № 8. – С.29–52.

Буркова Л.В. Визначення класу соціономічних професій / Л.В. Буркова // Практична психологія та соціальна робота. – № 7. – 2010. – С. 68–73.

Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Докучаєва Вікторія Вікторівна; Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. – 481 с.

Киященко Н.И. Синергетические проблемы образовательного процесса / Н.И. Киященко // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 309-327.

Кремень В. Педагогічна синергетика: понятійно-категоріальний синтез / В. Кремень // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 3. – С. 3–19.

Лесечко М. Д. Основи системного підходу: теорія, методологія, практика / М. Д. Лесечко. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2002. – 300 с.

Лігоцький А.О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем: Монографія. /А.О. Лігоцький. – К.: Техніка, 1997. – 210 с.

Морева О. В. Теоретические основы педагогического проектирования : монография / О.В. Морева ; [отв. ред. К.Н. Верховцев]; ТВВИКУ МО РФ. – Новосибирск : Издательство СО РАН, 2006. – 270 с.

Сетров М. И. Основы функциональной теории организации: Философский очерк. / М. И. Сетров. – Л.: Наука, 1972. – 164 с.

Ackoff R. L, Emery F.E. On Purposeful Systems. Chicago: Aldine- Atherton, 1972. – 288 p.

Haken H. Synergetics. An Introduction. – Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 1983. – 390 p.

Hall A.D., Fagen R. E. Definition of System // General Systems. – 1956. – № 1. – P. 18–28.

Optner S. L. Systems Analysis for Business and Industrial Problem Solving. – Prentice Hall, Englewood Cliffs, N. J., 1965. – 116 p.

FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE FOR FUTURE SPECIALISTS OF SOCIO-OCCUPATIONAL PROFESSIONS: SYSTEM-SYNERGETIC APPROACH

Pryshlyak Oksana, *Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Foreign Languages, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine*

Abstract. *The article deals with the peculiarities of the application of systemic and synergetic approaches to the formation of intercultural competence of future specialists of socio-occupational professions. It is noted that the significance of systemic and synergetic approaches to the formation of professional competence of socio-occupational professions' specialists is decisive despite the need to modernize and adapt the national system of education to the requirements of time and society. The methodological specificity of the system approach is substantiated, which is in the purpose of the study – to investigate the patterns and mechanisms of the formation of a holistic object from separate components. The approaches of different scholars to the understanding of the essence of the system approach (I. Bloomberg, J. Burchfield, S. Optner, V. Sadovsky, R. Fejgin, A. D. Hall, E. Judin) are revealed. The objectives of system approach is outlined: development of conceptual (formal and content) means of reproduction of research objects as systems; construction of generalized models of systems and models of different classes and system properties; study of the methodological foundations of various systems theories. It is noted that the system approach requires professional training and formation of intercultural competence of specialists in socio-occupational profession as a single multidimensional system characterized by hierarchical coherence of all elements, an organic combination of internal and external connections, integrity, and the ability to respond flexibly to changes in the educational process. The author revealed the essence of the synergetic approach based on the domination in the educational activity of self-education, self-organization, self-management to stimulate or motivate the impact on the subject in order to self-disclose and self-improvement, self-actualization in the process of cooperation with other people and with oneself. It is noted that the role of the future specialist of socio-occupational professions in forming their own intercultural competence is decisive, since it involves readiness for self-development, self-education, self-improvement in accordance with the requirements of professional activity and the specifics of the environment. A statement is made that the effectiveness of forming the intercultural competence of future specialists of the socio-economic sphere is possible only on the basis of the dialectic combination of system and synergetic approaches, the application of the integrated system-synergetic methodology.*

Key words: *specialists of socio-occupational professions, professional training, methodology (or conceptual foundations) of professional training, multicultural competence, competence, intercultural competence, system approach, synergetic approach.*